

6. *National Center for Education Statistics* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nces.ed.gov>.

7. *STEM Education Policy Statement 2017–2026* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.education.in/en/The-Education-System/STEM-Education-Policy/stem-education-policy-statement-2017-2026-.pdf>.

8. *U.S. Department of Education Strategic Plan for Fiscal Years 2018–22* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.ed.gov/about/reports/strat/plan2018-22/strategic-plan.pdf>.

УДК 159.923.2:502/504

Криховець-Хом'як Л. Я.

методист відділу методики навчальних предметів та професійного розвитку педагогів ТОКІППО

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. Поняття екологічна свідомість сучасні вчені аналізують із точки зору різних міждисциплінарних досліджень. У минулому екологічна свідомість розглядалася з погляду людини і природи. На сучасному етапі розвитку науки є актуальними дослідження щодо дефініцій екологічної свідомості у соціології, філософії, історії, економіці, психології.

Метою дослідження є обґрунтування змісту щодо трансформації екологічної свідомості в контексті формування особистості з точки зору психології та елементів оточуючого середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему екологічної свідомості досліджували вітчизняні та зарубіжні учені: Ле Гофф, В. Калуга, Ф. Фромм, В. Вернадський, В. Скребець, С. Дерябо, В. Ясвін, В. Пановта.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш поширеним є підхід, згідно з яким виокремлюються три типи екологічної свідомості, які пов'язані з домінуванням одного з трьох елементів середовища – людини, природи чи їх співіснування.

Ми розглянемо окремі психологічні та філософські аспекти трансформації екологічної свідомості в контексті формування особистості на прикладі вчень У. Бронфенбреннера, В. Вернадського та досвіду Н. Тесли.

М. Бауер [1] розглядає екологічний світогляд як сукупність принципів, поглядів, оцінок і знань, що узагальнено означають цілісне розуміння єдності природного і соціального буття, які формують екологічно зорієнтовану життєву позицію суб'єкта.

Екологічна свідомість особистості передбачає вищий рівень психічного відображення природного, штучного, соціального середовища, внутрішнього стану індивідуума та усвідомлення місця і ролі людини у реальному світі.

Трансформація свідомості через власний особистісний та науковий досвід відомих науковців є метою нашого дослідження.

Саме власний досвід десь «внутрішньої інженерії» стає основою трансформації самосвідомості і зумовлює народження нової людини з дещо іншим типом мислення.

Однією з найвпливовіших моделей людського розвитку стала біоекологічна модель, запропонована американським психологом Урі Бронфенбреннером.

Згідно з моделлю екологічних систем (Bronfenbrenner, 1979) розвиток людини – динамічний реципрокний процес, що йде у двох напрямках, де початок обумовлено генетичним фундаментом, який у подальшому розгортається у формуванні особистості в результаті взаємодії з безпосереднім оточенням.

Зокрема, зростаючий індивідуум дитини, її особистісний розвиток активно реструктурує своє багаторівневе життєве середовище і в той же час відчуває вплив з боку елементів цього середовища і взаємозв'язків між ними та його більш широкого оточення. За Бронфенбреннером, екологічне сфера розвитку дитини складається з чотирьох вкладених одна в одну систем, які зазвичай зображують у вигляді концентричних кілець, що мають назви: «Мікросистема», «Мезосистема», «Екзосистема», «Макросистема». Особливістю моделі є гнучкі прямі і зворотні зв'язки між цими чотирма системами, через які здійснюється взаємодія.

Перший рівень моделі «Мікросистема» має відношення до взаємодії індивідуума з його найближчим оточенням: сім'я, дитячий садок, школа. Цей рівень життєвого середовища найбільш досліджений і описаний психологами та педагогами.

Другий рівень – «Мезосистема» утворюється взаємозв'язками двох або більше мікросистем. Зокрема, значний вплив на розвиток особистості мають формальні і неформальні зв'язки між сім'єю і школою чи школою і групою однолітків.

Третій рівень – «Екзосистема» має відношення до рівнів соціального середовища, що перебувають поза сферою безпосереднього досвіду індивідуума, проте впливають на нього, наприклад, починаючи з формального соціального середовища: місце роботи батьків, місцеві заклади охорони здоров'я; закінчуючи неформальним оточенням: розширена родина чи друзі батьків дитини тощо.

Третій рівень – «Макросистема». На відміну від інших рівнів, макросистема, або зовнішній рівень, не має прямого відношення до певного оточення, але охоплює життєві цінності, закони і традиції тієї культури, в якій живе індивідуум, що зрештою має великий вплив на формування свідомості і внутрішнього світогляду особистості [3].

Передвісником мислення нової людини є також вчення відомого природодослідника, гуманіста й мислителя початку ХХ століття, засновника вчення про біосферу та її перехід у ноосферу, академіка В. Вернадського.

Наукові дослідження академіка про взаємовідносини природи і суспільства істотно вплинули на формування сучасної екологічної свідомості.

Ще у двадцятих роках минулого століття у своїх працях Вернадський зазначав, що суспільство характеризує глибока ідеологічна та духовна криза, девальвація моральних цінностей, споживацький характер, технократичність мислення та прагматизм. Новий феномен зачепив питання фізичного виживання, продовження людського роду та розвитку всієї цивілізації.

Впливаючи на природу й докілья своїм розумом і результатами інтелектуальної праці, людина змінює умови життя на планеті. Вона створила ноосферу, яка, на відміну від біосфери, не має власних контрольних механізмів. Науковець сформулював поняття «ноосфера» у контексті вчення про біосферу.

Ноосфера, на думку Вернадського, означає «сфера людської думки». Аналогічно тому, як виникнення біологічного життя повністю змінило геосферу, поява людської думки радикальним чином вплинула на неживу і живу форми матерії. Отож людська думка є надзвичайно важливою силою, що формує земну кулю та життя на ній. «Розум вводить у механізм земної кори нові потужні процеси, аналогічних яким до появи людини не було», – зазначав Вернадський [2].

Як по-новому мислити: гнучко, критично, творчо, прогресивно і гуманістично, тобто екологічно для себе та інших, природи і Землі загалом – головні інсайти сьогодення. Достатньо актуальними щодо формування екосвідомості залишаються твердження Ніколи Тесли.

Ще 1889 році фізик та винахідник Н. Тесла в інтерв'ю із журналістом Джоном Смітом окреслив свій шлях щодо трансформації свідомості [6].

- Знання приходить із космосу, наше бачення – його найдосконаліше розгортання.
- Високе усвідомлення своєї місії та роботи, яку слід робити кожному з нас.
- Рішучість. Я зробив усе що зміг, – зазначає Тесла. У вирішенні будь-якої проблеми, реалізації проекту чи просто у стосунках з іншими тощо... і лише з позитивної точки зору ми повинні мати за основу дане твердження.
- Активне керування всіма життєвими і духовними енергіями. Звідси походить очищення багатьох впливів і потреб.
- Пристосовувати фізичний агрегат до роботи. Потрібно правильно підтримувати функціональний стан свого організму.
- Візуалізація. За допомогою візуалізації я корегував більшість винаходів і закінчував їх, ментально.
- Важливі знання того, як перетворювати ментальну і життєву енергію в те, що хочемо, і набуття контролю над усіма почуттями.
- Уява – це колесо... творча енергія ідентична енергії світла. Уява була джерелом мого щастя. Всі ці роки вона допомагала справлятися з роботою, якої вистачило б на п'ять життів.
- Щодня, щохвилини робіть усе, що можете, не забувайте, хто ви і навіщо тут на Землі.
- Грайте. Проблема в тому, що люди надто серйозні. Життя – це ритм, який треба осягнути.

- У нас два ока земне й духовне. Бажано, щоб вони стали одним.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На наш погляд, у період сучасного трансформаційного розвитку суспільства, формування екосвідомості відіграє важливу роль не лише на індивідуальному рівні, а й в глобальному масштабі, на рівні збереження і розвитку цивілізації, що зазначали у своїх роботах У. Бронфенбреннер, В. Вернадський та Н. Тесла. У подальшому дослідження стосуватимуться складових екологічної свідомості, зокрема, екологічного мислення і творчого потенціалу особистості.

Література

1. Бауер М. Й. Екологічні знання у контексті формування світоглядних цінностей суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук. : спец. 09.00.09 «Філософія науки» / Михайло Йозефович Бауер. Київ, 1998. 21 с.
2. Вернадский В. И. Несколько слов о ноосфере. *Успехи современной биологии*. 1944. № 18, вып. 2. С. 113–120.
3. Крайг Г. Психология развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shlyahta.com.ua/ostannie-interviu-tesly-mene-peremohly-ia-khotiv-daty-bezkoshtovne> (дата звернення: 00.04.2020).
4. Калуга В. Ф. Екологія свідомості. Київ: Міленіум, 2010. 154 с.
5. Шедловська М. В. Концептуалізація поняття «екологічна свідомість» у соціогуманітарних науках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology/article/view/1583/1642> (дата звернення: 00.04.2020).
6. Останнє інтерв'ю Тесли: «Мене перемогли. Я хотів дати безкоштовне світло всім» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shlyahta.com.ua/ostannie-interviu-tesly-mene-peremohly-ia-khotiv-daty-bezkoshtovne-svitlo-vsiv> (дата звернення: 00.04.2020).

УДК 111.1:534.78(043.2)

Куцин Е.К.

аспірант, асистент кафедри співу,
диригування та музично-теоретичних дисциплін
Мукачівського державного університету
w380667005806@gmail.com

ОНТОЛОГІЯ ГОЛОСОВОГО ЗВУЧАННЯ

Глобальна епоха еволюції, в якій ми зараз живемо, знаменується великими відкриттями, радикальними змінами в культурі та суспільній свідомості. Те, що зараз відбувається у Всесвіті хтось пояснює як наслідок енергетичних змін, а дехто – як наслідок екологічних катаклізмів. В силу багатьох причин саме зараз наша свідомість поступово пробуджується, відкриваючи нові знання про нас самих, про можливості, закладені в людині, про те, як змінити світ і зробити його досконалим. Тому, дивовижні якості звука починають набувати ключових значень в нашому житті, оскільки, саме